

HENRI PARBUSSE

ΤΟ ΚΑΚΟ ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ

Βγήκαν από τη γη,—ένιας, δυό, τρείς, ὡς ἔξι,— κάτω ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τῆς βροχῆς καὶ τῆς νύχτας.

Θάλλεγες πὼς ἔβγαιναν ἀπὸ νερό, τόσο ἡ βροχὴ ποὺ ἔπεφτε χωρὶς διακοπὴ ἀπὸ ἓνα μῆνα εἶχε πλημυρίσει τὸ λόγγο κ' εἶχε δώσει στὴν πεδιάδα, ποὺ περιτριγυρίζει τὴν Ἀδριανούπολη, τὴν ὄψη τῆς θάλασσας.

Στὴν κίτρινη σκόνῃ τοῦ δειλινοῦ, καθέννας τους ἔμοιαζε μὲ ψηλὸ δέμα ἀπὸ ἀρνίσια πετσία, ἀπ' ὅπου ἀναπηδοῦσε ὁ σωλήνας ὄπλου. Κ' οἱ ἔξι εἶταν κουλουμένοι σὲ σκούφους ἀπὸ ἀστρακά μὲ πράσινο σκέπασμα.

Εἶταν περιπολία ἀπὸ Μακεδόνες προσκολλημένους στὸ βουλγαρικὸ στρατό, καιπερνοῦσαν ἀπὸ τὶς προφυλακές.

Δισταχτικοὶ καὶ κουνιούμενοι ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς ἀνεμοστρόβιλους τῆς στάχτης, τέντωσαν τὰ μακριὰ τους χέρια σὰ φτερά μύλου, στραβοκοπήθηκαν, στήλωσαν δεξιὰ κι ἀριστερὰ τὰ πρόσωπά τους ἀνοίγοντας τὰ πελώρια μάτια τους σὰν τρωτικοῦ.

Σὲ πεινήντι βήματα ἓνα κλωνάρι μπηγμένο στὴ γῆ, ποὺ γυάλιζε, ἀρχισε νὰ κουνιέται γρήγορα. Οἱ Μακεδόνες διευθύνθησαν στὴν τρύπα ἀπ' ὅπου ἐρχόταν τὸ σημεῖο κείνο.

Εἶταν τὸ παρατημένο χαράκωμα. Ὁ λοχίας Ναρίτζ, κ' οἱ πέντε ἄντρες του, εἶταν πεσμένοι χάμω κ' εἶχαν κάνει τὸ σημεῖο.

Οἱ ἔξι κείνοι Βούλγαροι ἀγαποῦσαν τοὺς ἔξι κείνους Μακεδόνες. Ὁ Ντίπλοβιτς κι ὁ Καλούμπ εἶταν σύντροφοι ἀπὸ παλαιὸν καιρό. Ὁ γέρο ληστής Ἀλέξης εἶταν μιὰ φορὰ ὁ νομοδάσκαλος τοῦ Ναρίτζ. Ὁ Πετρόφ κι ὁ Ρέφ βρισκόνταν ξαδέφρια τόσο στενά, ποὺ εἶχαν γελάσει ἀπὸ τὰ δάκρυα μαθαίνοντας το στὴν πρώτη συνάντησή τους. Ὅσο γιὰ τὸ Σουλεϊμάν καὶ τὸ Ναζίφ, αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ ἐκδικηθοῦν τὰ σφάξιμο κείνης, ποὺ ἀγαποῦσαν κ' οἱ δυό—ἔτσι εἶταν περισσότερο ἀπὸ ἀδέφρια.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀρχισε ἡ κυκλωτικὴ κίνηση, οἱ δώδεκα κείνοι ἄνθρωποι μαζεύονταν τὴ σταχτιά ὄρα ποὺ τὰ τουφέκια γίνονται τυφλά κ' εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ κοιμηθοῦν.

Μαζεύονταν στὸ παλιὸ χαράκωμα ποὺ δὲν εἶταν καλὸ γιὰ τίποτα. Ἐκεῖ, ἀκούμπаяν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλο, μὲ τὰ πόδια στὴν ἴδια λίσπη. Ἀλλάζουν μερικὰ λόγια, ἀδελφικά, μὲ ἕφος ἄγριο καὶ ἡμερο. Ἐλεγαν: «Ὁ πόλεμος θὰ εἶναι μικρός.» «Ὁ Θεὸς νὰ φανίσει τὸν Τούρκο!»

Ἐπειτα, χωρὶς νὰ προστέουν τίποτα, οἱ δώδεκα ἄντρες σκεπτόνταν, πλαί-πλαί, κ' οἱ ψυχές τους εἶταν

πολὺ γεμάτες, τὰ κεφάλια τους πολὺ βαριά. Ἐπιτέλους χωρίζονταν, κ' οἱ δυὸ παρέες γύριζαν στὸ στρατόπεδο ἀπὸ τοὺς δυὸ δρόμους τους.

Κεῖνη τὴ βραδιά, οἱ συμπολεμιστές, ὅταν μαζεύτηκαν, εἶταν θλιμένοι. Ἡ ἀσταμάτητη βροχὴ, τὸ ἔξακολουθητικὸ κρύο, κ' ἓνα εἶδος καινούριας πλήξης τοὺς βάραινε παράξενα.

—Ὁ πόλεμος δὲ θὰ τελειώσει ποτέ! ἀνάγγειλε ὁ Καλούμπ μὲ μορφασμό, ποὺ ζάρωνε τὰ μάγουλά του τὰ μαῦρα σὰν τὸ μαρούτι.

—Ποτέ! ἀποκρίθηκε ὁ Ναζίφ.

Καὶ χασμουρήθηκε σὰ σκυθρωπὸς λύκος.

Κατέβασαν ὄλοι τὸ κεφάλι, ἔφτυσαν. Κι ὅπως γίνεται ὅταν ἡ ἀρρώστεια τῆς μελαγχολίας μοιράζεται σὲ μιὰ παρέα, σκέφτηκαν χαμηλόφωνα, ἔπειτα δυνατὰ, πράματα μυστηριώδικα.

—Τὸ φεγγάρι ἔχει σῆμα μισοφέγγαρου, εἶπε ὁ Καλούμπ, μὲ φωνὴ ἀλλαγμένη, κάποιου ποὺ ἀρχίζει νὰ τραγουδάει.

—Κακὸ σημάδι, δὴλωσε ὁ Ἀλέξης, ὁ σεβαστὸς ληστής, ποὺ εἶχε τὴν πείρα τῶν πραγμάτων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· εἶναι τὸ **κακὸ φεγγαράκι**.

Δηγήθηκε τὴν παράδοση τοῦ μικροῦ κακοῦ φεγγαριοῦ, ποὺ σκοτάνει μὲ πλάγιους τρόπους ὕσους βλέπει ἀπὸ ψηλά.

Σήκωσαν τὸ κεφάλι καὶ κοροΐδεψαν τὸ ξεφτισμένο μισοφέγγαρο τὸ σκεπασμένο πένθιμα.

—Δὲν πρέπει νὰ πειράξουμε τὸ φεγγάρι! μουρμούρισε ὁ Πετρόφ, ποὺ μ' ὄλο ποὶ ἄρχισαν οἱ τρίχες του νὰ σπρίζουν εἶταν νιόπαντρος. Δυστυχία μας!

—Νυστάζω, εἶπε ὁ Ρέφ, πυραπονιαρικά, σὰν παιδί.

—Ἄς γυρίσουμε! μουρμούρισε ὁ Ἀλέξης.

Στήλωσε τὸ σπαθί του στὶς πέτσινες μπότες του. Οἱ Μακεδόνες δὲν ἔχουν ζώνη καὶ βάζουν ἐκεῖ τὸ σπαθί τους καὶ τὸ ξύλινο κουτάλι τους.

Οἱ Μακεδόνες ἔφευγαν ἓνας - ἓνας. Οἱ Βούλγαροι τοὺς κοίταζαν καὶ λυπόνταν γιὰ τὴν ἀναχώρησι. Ἐπειτα ἀντὶ νὰ πᾶνε στὸ χαράκωμά τους, ἔμειναν σ' ἐκεῖνο τὸ χαντάκι, θύματα πλατειᾶς, ἀδριστης ἀπειλῆς, ἀπὸ φόβο μὴν τοὺς δεῖ τὸ ὄχτροκὸ φεγγάρι, μεθυσμένοι ἀπὸ τὸν κόπο καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν.

Καθέννας ὄνειρευόταν μονάχος του. Ὁ λοχίας Ναρίτζ εἶδε τὸ σπιτάκι του καὶ τὴ γυναῖκα του, μὲ τὸ πολύχρωμο φουστάνι τῆς, σὰ βραγιά. Εἶδε στὸνειρό του τὸ ἀπότομο γύρισμα τοῦ δρομίσκου τοῦ περιβολιοῦ, ὅπου ἓν' ἀκριβὸ γελάκι ἀναγγέλει τὸ πλησίον ἓνος χρυσοῦ κεφαλιοῦ. Ἐνωσε τὴ μοιρουδιὰ τοῦ φράχτη κι ἀναγνώρισε τὶς ζαρωμένες ἱτιές, ποὶ στὸ μῆκος τοῦ ρυακιοῦ ἢ μιὰ ἀκολουθεῖ τὴν ἄλλη σὰ γεροντάκια.

Τὸ πηγούνι του ὀρθώθηκε ἀπότομα. Ἐτριψε τὰ μάτια του. Δὲν εἶδε παρὰ τὴ βρεμένη σκιά καὶ στὸ

ΕΙΚΟΝΑ

Στὴν Κ^α Σ. II.

Στὴν ἀγκαλιά Σου κράταγες μίαν ἀγκαλιά τὰ ρείκια
καὶ διάβαινες ἀργὰ τὸ μονοπάτι,
μὲ τὰ μαλλιά τὰ ὀλόξανθα σὰ χρυσαφένια φύκια
ριγμένα τόσο ἀδιάφορα στὴν πλάτη.

Κι ἀπ' τὴν πλαγιά πού ἀνέβηκες, σὲ λίγο ροβολοῦσαν
τὰ ποίμνια, κ' οἱ βοσκοί, καὶ τὰ τροκάνια,
τὰ λάλα κυπροκούδουνα γλυκὰ πού ἀντιλαλοῦσαν
τὸ πέρασμά Σου, μὲς ἀπ' τὰ ρουμάνια.

Κ' εἶτανε σὰ νὰ πῆγαινες κ' Ἐσὺ κατὰ τὴ στάνη,
— τόσο ἀπαλή, γεμάτη καλωσύνη,
παιδί τοῦ λόγγου ὡς νᾶσουνε μὲ ριγωτὸ φουστάνι
σ' ἓνα παλιὸ ταμπλώ τοῦ Σεγκαντίνι.

Βοτίνι—Γορτυνία; Αὐγούστος 1922.

ΙΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

βίθος τῆς σκιάς τῆ σουβλερὴ λεπίδα τοῦ φεγγαριοῦ,
πού ἔλαμπε κρεμασμένη.

Κουνήθηκε δυνατὰ. Γιατὶ σκεπτόταν. Εἶταν ἀργά.
Ὁ μάρμπα συνταγματάρχης, στὰ βήματά τους, θάνα-
πήδαγε ἀπὸ τὴ σκηνή του σὰν ἀχιβάδα, θὰ κούναγε
σὰ φλόγες τὸ σταχτί του μαντύα, τὸ ντυμένο ἀπὸ μέσα
κόκκινα, καὶ βάρδα!

— Ἐμπρός, δρόμο!

Κουνήθηκαν, δακρυσμένοι ἀπὸ τὸ χασμορητὸ,
μὰ μὲ πρόσωπο συσπασμένο. Τραβήχτηκαν ἔξω ἀπὸ
τὸ μακρὸ χαντάκι.

Περπάτησαν, περπάτησαν, ἀνοίγοντας ὑπέμετρα
τὰ μάτια, νιώθοντας νὰ κάθεται στὰ πρόσωπά τους
μιὰ σκληρὴ μάσκα ἀπὸ βροχή, κάθε φορὰ πού τὸλ-
μαγαν νὰ κοιτάξουν τὸ φεγγάρι.

Τί λοιπόν; Κανεὶς σκοπὸς ἀκόμα; Στάθηκαν.
Ἦχαν χάσει τὸ δρόμο τους. Ἐφταιγε τὸ φεγγάρι μὲ
τὸ μισόφωτό του, μὲ τὴν ἀπατηλὴ φῶς του, πού ξε-
γέλαγε...

Ἰγούσαν, ξαναξέκριναν. Σήκωναν πολὺ ψηλὰ τὰ
πόδια τους ἀπὸ τὸ βάλτο. Ἀπόφενγαν προπάντων τίς
τρῦπες τῶν ὀβίδων, τίς μικρὲς αὐτὲς τελματόδικες
λίμνες, ὅπου ἓνα ζευγίρι ἄλογα μποροῦσε νὰ πνιγεῖ,
καὶ τὴν ἡμέρα εἶναι κοκκινωπές.

Προσπάθησαν νὰ προσανατολιστοῦν καλύτερα
στὴν ἀπέραντη λασιώδη πεδιάδα, καὶ πάλι ἄρχισαν
νὰ περπατᾶνε μὲ τὸ κεφάλι χαμηλά.

Ἄξαφνα μιὰ πιστολιά...

Ὁ λοχίας βλαστήμησε. Ἦρθε ἀπὸ τὸν μέρος,
ἀπὸ τᾶλλο, σὰν ἀνεμοδείχτης.

— Εἴμαστε στὶς τουρκικὲς γραμμές!

Ὁ λόγος αὐτὸς θὰ φαινόταν ἀνόητος, βλέποντας
τὸ λίγο χρόνο ἀπὸ τότε πού εἶχαν ἀφήσει τὸ παλιὸ
χαράκιμα, ἂν σ' ὄλην αὐτὴ τὴν ὑπόθεση δὲν εἶταν τὸ
μῖσος τοῦ φεγγαριοῦ. Κούνησε τὸ κεφάλι. Ὁ Καλοῦμπ
σιγομαρμούρισε.

— Ἐπρεπε νὰ γυρίσουμε στὸ στρατόπεδο τὴν ἴδια
ῶρα μὲ τοὺς ἄλλους. Οἱ Μακεδόνας νιώθουν τὴν
καλὴ φωνὴ μὲ τὴ μύτη.

Στάθηκαν νὰ σκεφοῦν, μὲ τὰ πρόσωπα ὀργισμέ-
να, τεντωμένα πρὸς τὰ μπρός.

— Ἐ! ἀνάσανε, ὁ Ντίπλοβιτς, εἶναι ἐχτροὶ πού
μᾶς παραμονεύουν...

Τὸ ἀδύνατο φεγγαρίσιο φῶς, λίγο καθαρισμένο
ἀπὸ τὴ μπόρα, ἔδειξε ἀλήθεια ὁμορφες σιλουέτες
στρατιωτῶν μαζεμένων στὸ λόγγο, πολὺ κοντά, σ' ἀπό-
σταση φωνῆς.

— Διάβολε! γαύγισε ἓνας ἄλλος Βούλγαρος.

Ἦταν τόσο βέβαιος, γιὰ τὴν ἐνέδρα, ὅπου τοὺς
ὀδηγοῦσε τὸ φεγγάρι, πού μὲ μεγάλο πόνο κριτοῦσαν
τὰ σφουλιόσματα, στὸ τρομερὸ ξετύλιγμα πού εἶχαν
βρεῖ ἐπιτέλους τὸν κίντυνο.

Χαμηλόφωνα ὁ Χαρίτς πρόσταξε πῦρ. Ὁ ἐχτρικὸς
στρατὸς, πού εἶχε ἀκούσει, ἔρρηξε πρῶτα.

— Ὠχ! ἔκανε ὁ Πετρόφ, ὁ ἄνθρωπος πού μᾶς
εἶχε παντρευτεῖ.

Ἐτρεψε κρατιόντας τὴν κοιλιὰ του κ' ἔπεσε, μ' ὄλο
πού ἔκανε ἐνεργητικὰ μὲ τὸ κεφάλι σημεῖο πως ὄχι!

Οἱ σφαῖρες σφύριζαν ἀπὸ τὸνα μέρος κι ἀπὸ
τᾶλλο, πολλαπλασιαζόνταν. Γρήγορα οἱ ἄντρες ἔπεσαν
χάμω.

Ὁ τελευταῖος, πού ἔμεινε ὀρθός, ἔπεσε κι αὐτός, ἔπεσε καὶ ξαπλώθηκε. Καὶ τοῦ φάνηκε στὸνειρό του πὼς εἶπαν μὲ στεναγμοὺς τὸνομά του, κεῖ κάτω, ἀνάμεσα σ' ἐκείνους πού τὸν εἶχαν σκοτώσει. Ἀγωνιώδικα ροχλητὰ ἀντήχησαν ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη, ἔπειτ' ἀδυνατίσαν κ' ἐνώθησαν σιγὰ σὰ μουσική.

Ὅλα εἶταν οἱ βησιμῆνα κι ἄφωνα, ὅταν ἔν' ἀπὸ πτασμι ἔφτασε κοντινῶντας πρὸς αὐτόν.

Δώδεκα πτόματα : Ἐδῶ, οἱ ἔξη Μικεδόνες· ἐκεῖ, οἱ ἔξη Βούλγεραι . . . Θήματα υπερφυσικοῦ φόβου, μεθυσμένοι ἀπὸ τὴ φανταστικὴ παράδοση δὲν ξαίρανε, οὔτε αἰσιό, οὔτε κείνοι νὰ γυρίουν στὸ στρατό πεδο. Οἱ ἄντρες τῶν δυὸ περιπολιῶν μάλιστα μισοβλεπόνταν, σὰ σκιές, κ' εἶχαν σκοταθεῖ στὴν τύχη, σὰ τυφλά, σὰ σκοτεινά, χωρὶς νὰναγνωριστοῦν, χωρὶς νὰ ξαίρουν πὼς ἀγαπιῶνται, χωρὶς νὰ καταλάβουν πὼς εἶναι ἀδέρφια, ὅπως γίνεται πάντα στὸν πόλεμο . . .

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ»

(Ἀπὸ τὸ Β', τὸν ἀνέκδοτο τόμο)

ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ποῦ καὶ πότε γνωριστήκαμε, δὲ θυμάμαι. Δὲ συνεργαστήκαμε ποτὲ, πουθενά. Τονὲ διάβαζα, φοιτητῆς ἀκόμα, στὴν «Ἑβδομάδα» τοῦ Δ. Καμπούρογλου, καὶ θυμάμαι τίτλους ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἀ. χ. «Ἀθηναῖκαὶ νύκτες» — «Εὐρύαλος» — «Πέραν τοῦ Ἴσθμου».

Καθαρευουσιάνος, ἀπελιπτικὰ καθαρευουσιάνος. Στυλίστας ὅμως τῆς καθαρεύουσας. Ἔτσι τὸν ἔκρινα τότε, παιδί πού τονὲ διάβαζα.

Ἀργότερα γνωριστήκαμε καὶ χαιρετιόμαστε ἐγκαρδιώτατα. Εὐγενικός, καθὼς εἶναι, γιὰ ὅλους ἔχει ἕναν καλὸ λόγο κ' ἕνα σφιξιμο τοῦ χεριοῦ ἐγκαρδιώτατο. Σὲ ἀνταμώνει στὴν ὁδὸ Σταδίου καὶ σὲ πλησιάζει μὲ τέτιο τρόπο, πού θαρρεῖς πὼς ἔχει κάπιο σπουδαῖο μυστικὸ νὰ σοῦ ἀνακοινώσει. Κι ὅμως σὲ πλησιάζει γιὰ νὰ σὲ ρωτήσῃ ἀπλοῦστατα . . . γιὰ τὴν ὑγεία σου.

Ὁ Σουρῆς ἔγραψε κάποτε γι' αὐτὸν τὸ ἀκόλουθο χαρακτηριστικώτατο δίστιχο :

Ὁ Παγανέλης — λείψανο
τῆς σμίλης τοῦ Φειδίου,

πού βρῖσκεται στὰ σύγνεφα
καὶ στὴν ὁδὸν Σταδίου.

Γιατὶ ἡ σκέψη του — ἡ φιλολογικὴ, ἐννοῶ — πάντα στὰ σύγνεφα περιπλανάται καὶ τὸ χορμί του πάντα στὴν ὁδὸν Σταδίου περιφέρεται μὲ ρυθμὸ, μὲ ἀρμονία, μὲ καλονικότητα — ἴδιο καλοῦπι ἀναλλοίωτο, χρόνια καὶ χρόνια τώρα.

Τὶς προσάλλες εἶχα πάει στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη νὰ ρωτήσω τὸ Μάργαρη γιὰ κάποια βιβλία πού χρειάζομουν. Δὲν τονὲ βρῆκα στὸ γραφεῖο του. Μοῦ εἶπαν πὼς τονὲ ζήτησε ὁ διευθυντῆς καὶ βρῖσκεται ἀπὸ ὦρα στὸ γραφεῖο του.

— Ποιὸς εἶναι τώρα διευθυντῆς; ρώτησα.

— Ὁ κ. Παγονέλης!

— Ὁ Σπύρος ὁ Παγανέλης :

— Βεβαιότατα!

— Τότε νὰ πάω νὰ τονὲ συχαρῶ.

Καὶ τράβηξα στὸ γραφεῖο του. Στεκότανε ὀλόρθος μπρὸς στὸ τραπέζι του καὶ μιλοῦσε μὲ τὸ Μάργαρη. Σὰ μὲ εἶδε, ἤρθε μὲ ὀρμὴ καταπάνω μου. Μοῦσφιξε τὸ χέρι, μ' ἔπιασε δυνατὰ ἀπὸ τὸ μπράτσο — ἀκόμα μὲ πονεῖ — καὶ μὲ ρώτησε γιὰ τὴν ὑγεία μου.

Τονὲ συχάρηκα γιὰ τὸ διορισμό του. τοῦ εἶπα πόσο τιμᾶει τὴν ὑπηρεσία ὁ διορισμός του, κι ἄλλα πολλὰ — ὅλα ἀληθινὰ, χωρὶς ἄνοστα κοπλιμέντα.

Κατασυγκινημένος μὲ συνόδεψε, πάντα σφιγγοντας τὸ μπράτσο μου, ἴσαμε τὴν πόρτα τοῦ γραφείου του σὰν ἔφυγα.

Ἔστερ' ἀπὸ μερικὲς μέρες μὲ ἀντάμωσε. ἕνα δειλινό, στὴν πλατεία τῆς Ὀμονοίας.

Μὲ ζύγωσε καὶ μὲ ρώτησε μ' ἐνδιαφέρο.

— Ποῦ ἔχεις τὸ γραφεῖο σου ;

— Μὰ δὲν ἔχω γραφεῖο γιὰ τὴν ὦρα...

— Τελοςπάντων, κάπου θὰ πηγαίνεις, ἀπὸ κάπου θὰ περνᾷς συχνά, κάπου θὰ μπορεῖ νὰ σὲ ζητήσῃ κανεὶς ! ξακολούθησε μ' ἐπιμονή.

— Μό, ξαίρω κ' ἐγώ !...

— Τελοςπάντων, ὀρισέ μου ἕνα μέρος.. εἶναι ἀνάγκη...

— Κάποτε περνῶ ἀπὸ τὸ «Ἀθηναϊκὸ βι-